

Εισήγηση του αρχιμ. Θεοδοσίου Μαρτζούχου,
στο ετήσιο Λειτουργικό Συνέδριο
της Ιεράς Σύνοδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.
Τήνος 19-21 Σεπτεμβρίου 2011

ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ;

"... πάντων ἀκούση πανταχοῦ
τά ἀπό τῆς Γραφῆς φιλοσοφούντων,
φωνῆ μὲν ἑτέρα, πίστει δέ οὐχ ἑτέρα
καί γλώσση μὲν διαφόρῳ, διανοία δε συμφώνῳ.
Ὁ μὲν γάρ φθόγγος τῆς γλώσσης ἐνήλλακται,
ὁ δέ τρόπος τῆς εὐσεβείας οὐκ ἐνήλλακται
καί βαρβαρίζουσι μὲν τῇ γλώττῃ, φιλοσοφοῦσι δέ τῇ γνώμῃ
καί σολοικίζουσι μὲν τῷ φθόγγῳ, εὐσεβοῦσι δέ τῷ τρόπῳ."

Αγ. Ιωάννου του Χρυσοστόμου, Λόγος "Ὅτι χρήσιμος
ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις...", P.G. 51, 87-88

...Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπεδοκίμασε καί ἀνεθεμάτισεν οὐχί ἅπαξ πᾶσαν οἰανδήποτε μετάφρασιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἰς ἀπλουστέραν γλῶσσαν διὰ τε Συνοδικῶν ὄρων καί διὰ Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν ἀποφάσεων καί ἐγκυκλίων. Παρά ταῦτα ὅμως πάντα, τολμῶνται καί μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν μεταφράσεις τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὑπαγορευόμεναι ἐκ σφαλερᾶς ἴσως προαιρέσεως τοῦ καταστήσαι αὐτό προσιτώτερον καί εὐνοητότερον τῷ λαῷ. Οἱ τοιαῦτα ἐπιχειροῦντες ἀντιστρατεύονται τοῖς θεσμίσις καί ταῖς διαταγαῖς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις, ἐπί πάσι τοῖς ἤδη λεχθεῖσιν, οὐδέποτε ἐν τῇ σχεδόν δισχιλιετῇ αὐτῆς πείρᾳ σύννοιδεν ὡς ἀναγκαῖον ἐπικουρικόν μέσον πρὸς πληρεστέραν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου κατανόησιν τὴν εἰς ἀπλουστέραν γλῶσσαν μετάφρασιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπεδοκίμασε καί ἀνεθεμάτισεν αὐτήν.

Ἐγκύκλιος Δ.Ι.Σ. 10/11/1901

Δύο κείμενα διαμετρικώς αντίθετα! Δύο κείμενα συγκρουόμενα! Το πρώτο ενός αγίου με αγωνία ποιμαντική και τοποθέτηση σωστή ελεύθερη και αγία. Το δεύτερο ένα κείμενο με παραποίηση της αλήθειας (ουδέποτε έν τῇ σχεδόν δισχιλιετῇ αὐτῆς πειρα...!!) με ...εθνικές αγωνίες και αμαρτωλές σκοπιμότητες!

Ἡ σύγκριση κάνει κατάδηλο το σωστό και την αλήθεια και φυσικά κάνει τον άγ. Ἰωάννη τον Χρυσόστομο ακόμα μια φορά οικουμενικό διδάσκαλο, όχι μόνο στην αρμοδιότητα, αλλά και στα θέματα.

Σεβασμιώτατοι

Σεβαστοί πατέρες

Αγαπητοί αδελφοί και αδελφές

Ευχαριστώ θερμά για την εμπιστοσύνη και την τιμή προς το πρόσωπό μου, της Συνοδικῆς Επιτροπῆς Λειτουργικῆς Αναγεννήσεως, που μου ανέθεσε αὐτὴν τὴν εἰσήγηση πρὸς τὴν σεβαστὴ και ἐκλεκτὴ ομῆγυρη ἱερέων-αντιπροσώπων σχεδόν ὅλων των Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ζητῶ τὴν υπομονή και τὴν κατανόησή Σας να παρουσιάσω, μέσα στον λίγο χρόνο που μου δίδεται, κάποιες πτυχές, ενός τόσο μεγάλου θέματος.

Ὁ τίτλος τῆς εἰσηγήσεώς μου ἐξυπνοεῖ ὅτι στο παρελθόν χρειαζόντουσαν και ἦταν τρόπος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ μεταφράσεις, ἀφοῦ τὸ ὅλο θέμα ἀντιμετωπιζόταν ὄχι φιλολογικά, ἀλλὰ ποιμαντικά. Ὅχι με τὴν ἀγωνία τῆς γλωσσικῆς ωραιότητας, ἀλλὰ με τὴν εὐθύνη τῆς ποιμαντικῆς βοήθειας. Ἀς δούμε ἀν αὐτό ἀληθεύει και ἀν και σήμερα χρειάζονται μεταφράσεις.

Θα ἐξετάσουμε τὸ θέμα μας σε τρεῖς ἐνότητες χρονικά για να δούμε ποια εἶναι τὰ κριτήρια με τὰ ὁποία βλέπει ἡ Ἐκκλησία του Χριστοῦ τὸ θέμα αὐτό και να ὀδηγηθούμε σε λύση, ὄχι στοχασμό, ἀλλὰ μαρτυρία.

Α'. Πώς έβλεπε το θέμα των μεταφράσεων η Εκκλησία του Χριστού.

Το μυστήριο της Εκκλησίας του Χριστού είναι προαιώνιο.

Σώζονται μέσα σ' αυτήν (-αυτό), οι πάντες, από του Αδάμ (του καθενός υπαρκτού προσώπου δηλαδή) μέχρι και αυτών που θα υπάρξουν μόλις πριν την δευτέρα "εμφάνεια" του Χριστού.

Θα ξεκινήσουμε λοιπόν κάνοντας υποχρεωτικά, μια θεολογικο-ιστορική αναδρομή.

1. Διαβάζουμε στον Παράδεισο της θείας Κωμωδίας του Δάντη να απαντά ο Αδάμ για την γλώσσα που του έδωσε ο Θεός και άρα κατά την γνώμη κάποιων ήταν... θεϊκή!

"Ξεχάστηκε όλη η γλώσσα που μιλούσα,
προτού οι άνθρωποι της Νεμρώδ ν' αρχίσουν,
το έργο που δεν τελείωσε ποτέ του

.....

Είναι έργο φυσικό η μιλιά του ανθρώπου
κί' έτσι κί' αλλιώς επιτρεπτό σας είναι
καθένας να ενεργεί όπως του ταιριάζει".

*Θεία Κωμωδία
Παράδεισος, άσμα XXVI
124-132*

Εδώ ο Δάντης (1265-1321), τόσο όψιμα, εκφράζει την σωστή θεολογικά αντίρρησή του, στην ιεροποίηση και καθιέρωση συγκεκριμένης γλώσσας για την σχέση με τον Θεό! Αυτός βέβαια έχει πίσω του, τους τριγλωσσίτες, δηλαδή αυτούς που θεωρούσαν ότι υπάρχουν μόνο τρεις επιτρεπόμενες γλώσσες για την λατρεία, οι γλώσσες του Σταυρού, Εβραϊκά, Λατινικά, Ελληνικά. Για μας τέτοιου είδους διλήμματα και διχασμοί ούτε υπήρξαν ούτε ήταν νοητά.

Σε μας ήδη από τον τέταρτο αιώνα ο άγ. Γρηγόριος Νύσσης, στο λόγο του "προς Ευνόμιον", είχε διευκρινήσει:

"ούτε τά έβραϊκά είναι ή γλώσσα του Θεού, ούτε κάποιο άλλο γλωσσικό ιδίωμα. Τά λόγια του Θεού πού γράφτηκαν από τον Μωϋσή ή τούς προφήτες, δέν είναι παρά φανέρωση του θελήματος του Θεού...".

Μετά το "αρχετυπικό" συμβάν του πύργου της Βαβέλ το οποίο υπονοεί ο Δάντης στο απόσπασμα που διαβάσαμε, πολλές φορές η Εκκλησία του Χριστού (Συναγωγή και Χριστιανική Λατρεία) χρειάστηκε να τροποποιήσει το γλωσσικό της όργανο. Και το έκανε χωρίς δισταγμό!

2. Κατ' αρχάς, την εποχή της βασιλείας του Νεεμίου το 433 π.Χ. (Έσδρας Κεφ 8, 1-12) φαίνεται η πρώτη χρήση μεταφράσεως.
Κεφ. 8

.....
⁵ Έτσι όπως στεκόταν ο Έσδρας ψηλότερα απ' όλο το λαό, άνοιξε το βιβλίο μπροστά τους· κι όταν το άνοιξε, σηκώθηκαν όλοι όρθιοι. ⁶ Τότε ο Έσδρας δόξασε τον Κύριο, το μεγάλο θεό, και όλος ο λαός απάντησε «αμήν, αμήν!» υψώνοντας τα χέρια. Ύστερα έσκυψαν τα κεφάλια τους και προσκύνησαν τον Κύριο με το πρόσωπο στη γη. ⁷ Μετά σηκώθηκαν, και οι λευίτες Ιησούς, Βανί, Σερεβίας, Ιαμείν, Ακκούβ, Σαββεθαί, Ωδίας, Μασσεΐας, Κελιτά, Αζαρίας, Ιωζαβάδ, Ανανίας και Πελαΐας και τους εξηγούσαν το νόμο. Κανένας δεν κουνήθηκε από τη θέση του.

⁸ Τους έκαναν προφορική μετάφραση του νόμου του Θεού και τους τον εξηγούσαν, για να καταλαβαίνει όλος ο λαός τι τους διάβαζαν.

Και πανηγύρισαν τη μεγάλη γιορτή, γιατί είχαν καταλάβει τα λόγια που τους εξήγησαν.

Το όλο κείμενο υπογραμμίζει έντονα την ανάγκη κατανόησης της διδασκαλίας της πίστεως για να υπάρξει αλλαγή της ζωής. Στο υπόλοιπο κείμενο του κεφαλαίου επισημαίνεται ότι όταν ο Νεεμίας έφυγε στην Βαβυλώνα για λίγο, οι Ιουδαίοι ξεχνώντας τον Νόμο, αφού δεν μπορούσαν να τον διαβάσουν, επέστρεψαν στην ειδωλολατρεία.

Η ποιμαντική βοήθεια για συνειδητοποίηση του Νόμου του Θεού, ήταν η αγωνία του αγίου ιερέως Έσδρα και η μετάφραση του Νόμου σ' αυτό αποσκοπούσε. Ήθελε οι Ιουδαίοι να γνωρίσουν τον νόμο του Θεού για να τον τηρήσουν. Πώς να υλοποιηθεί αλλιώς η προτροπή "δεν θα λείψει ποτέ από τα χέρια σου το βιβλίο του Νόμου"; Δεν τους έδινε... φυλαχτό ο Θεός, αλλά φως.

3. Εκατόν πενήντα χρόνια αργότερα η διασπορά των Εβραίων στον ελληνορωμαϊκό χώρο έφερε και την πλήρη άγνοια Εβραϊκών και Αραμαϊκών (Επιστολή Αριστέα). Τότε εβδομήντα δύο σοφοί (έξι από κάθε φυλή) εντός 72 ημερών μετέφρασαν τον Νόμο, τους προφήτες και τα άλλα βιβλία στα ελληνικά που μιλιόντουσαν στην Ανατολή. Το γεγονός (πέραν από τις όποιες αμφισβητήσεις του ιστορικού πλαισίου) ήταν τόσο μεγάλη πνευματική προσφορά στην πίστη τους, ώστε από τον Φίλωνα τον Ιουδαίο περιγράφεται χαρακτηριστικά η ευεργεσία και το μέγα γεγονός της μεταφράσεως της Γραφής από τους Ο' ως εξής: "... μέχρι και τώρα κάθε χρονιά γίνεται πανηγύρι στη νήσο Φάρος της Αλεξάνδρειας όπου Ιουδαίοι αλλά και πολλοί άλλοι μαζεύονται για να τιμήσουν τον τόπο όπου ακούστηκε για πρώτη φορά η μετάφραση και προκειμένου να ευχαριστήσουν τον Θεό για μια παλαιά ευεργεσία, που είναι πάντοτε επίκαιρη και χρήσιμη...".

Filon d' Alexandrie, DE VITA MOSIS.

Λόγος Δεύτερος, § 41-43, ed. du CERF, Paris, 1967

Συνέχιση και γλωσσική διόρθωση της μεταφράσεως των Ο' έγινε από τους: Ακύλα, Σύμμαχο και Θεοδοτίωνα, μετάφραση του οποίου στον Πρ. Δανιήλ, αντικατέστησε εκείνη των Ο'. Για τέτοιες ενέργειες κριτήριο ήταν η πρόσφορη γλωσσική μορφή για την σωστή λατρεία. Και φυσικά σωστή λατρεία είναι αυτή στην οποία ο άνθρωπος έχει δυνατότητα συμμετοχής "ψυχῆ καὶ διανοίᾳ". Όχι συναισθηματικά μόνον, αλλά και λογικά. Όχι με την ατμόσφαιρα, αλλά με τα νοήματα.

4. Στον ελληνορωμαϊκό κόσμο μετά την εξάπλωση του χριστιανισμού αμέσως σχεδόν ξεκινά η προσπάθεια μετάφρασης των κειμένων στα Λατινικά. Έχουμε πολλές μεταφραστικές προσπάθειες (Itala, Vetus Latina) με κατάληξη την γνωστή Vulgata (λαϊκή μετάφραση) οι οποίες φυσικά ήταν σε λειτουργική όπως λέμε χρήση, αφού αυτονόητα ο "κανόνας πίστεως είναι κανόνας προσευχής".

Η μετάφραση των βιβλικών κειμένων είχε αυτονόητη χρήση την χρησιμοποίησή τους στην λατρεία. Αλλοιώτικα δεν είχε νόημα συζήτηση περί μεταφράσεως, αφού κανείς σχεδόν δεν μπορούσε να έχει στα χέρια του, όπως λέμε, ένα βιβλικό

κείμενο. Μόνο να το ακούει μπορούσε στην ακολουθία. Η "διένεξις" λοιπόν αυτό συζητούσε και σ' αυτό στόχευε. *Lex credendi, Lex orandi*. Προσευχόμαστε αυτό που πιστεύουμε στην γλώσσα που καταλαβαίνουμε;

Για τους Έλληνες τότε, η έστω αδόκιμη γλωσσικά ελληνιστική κοινή ήταν κατανοητή και δεν έθετε θέμα ανάγκης μεταφράσεως, ενώ προέκυψε η ανάγκη μετάφρασης στις γλώσσες των ιεραποστολών (Χαλδαίοι, Φοίνικες, Κόπτες). Μια τέτοια ανάγκη γίνεται πιεστική αργότερα στην περίπτωση του εκχριστιανισμού των Σλάβων, ενός πολυάριθμου φυλετικά συνόλου λαών. Η χρονική όμως συγκυρία, όσον αφορά τα θεολογικά γράμματα, στην περίπτωση των Σλάβων, έχει να αντιμετωπίσει στον δυτικό κόσμο ολόκληρη γραμματεία για τις τρεις ιερές γλώσσες του Σταυρού (εβραϊκά, λατινικά, ελληνικά) και η προσπάθεια των αγίων φωτιστών Κυρίλλου και Μεθοδίου συναντά στο Δυτικό Πατριαρχείο αντιρρήσεις και αντιδράσεις.

Παρ' όλα αυτά, οι Πάπες Νικόλαος Α' (858-867) και Αδριανός Β' (867-872), με απόλυτη επίγνωση, και δείχνοντάς το έμπρακτα και δυναμικά, ότι για την Εκκλησία προτεραιότητα δεν είναι κάποιες ψευτοφιλοτιμίες σοφών και λογίων, αλλά το ποιμαντικό της πρόβλημα, παραμερίζοντας αντίθετες απόψεις, ανθρώπους και ιδέες, ενέκριναν τις μεταφράσεις των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου και τίμησαν τα ιερά πρόσωπά τους.

Οι άγιοι εκείνοι πάπες και μαζί τους η Εκκλησία του Χριστού, πιστεύει ότι η γνώση του Νόμου του Θεού και η "όλη ψυχῆ καί διανοία" λατρεία Του, είναι τα δύο πόδια της πορείας του ανθρώπου προς την Βασιλεία του Θεού. Αν η γλώσσα ήταν ακατανόητη στους Σλάβους, όση διάθεση και ευλάβεια και αν διέθεταν, η μονοτονία της ανίας θα τους έκανε να τελματωθούν πνευματικά σε μία μαγική σχέση ακατανόητη ή (αυτό που συμβαίνει σήμερα) να απομακρυνθούν από την Εκκλησία.

Ας δούμε από τον βίο τους την υπόθεση:

.....

IV. ΤΑΞΙΔΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΜΗΝ

Πληροφορηθείς ό αποστολικός πατήρ Νικόλαος περί τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν, προσεκάλεσεν αὐτούς νά ἔλθωσιν, ἐπιθυμῶν νά ἴδῃ αὐτούς ὡς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ. Ἠνλόγησε τήν διδασκαλίαν

αὐτῶν, ἐτοποθέτησε τό σλαβικόν Εὐαγγέλιον ἐπί τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου καί ἐχειροτόνησεν ἱερέα τόν μακάριον Μεθόδιον.

.....

Ὁ πάπας παρέλαβε τά σλαβικά βιβλία, τά ἠύλόγησε καί ἀπέθεσεν αὐτά εἰς τόν ναόν τῆς Ἁγίας Μαρίας, τόν ὀνομαζόμενον Φάτνη καί ἐτέλεσεν ἐξ αὐτῶν τήν λειτουργίαν. Τότε ὁ πάπας διέταξε δύο ἐπισκόπους, τόν Φορμόζον καί τόν Γκόντριχον νά χειροτονήσουν τούς σλάβους μαθητάς. Μετά τήν χειροτονίαν ἐτέλεσαν οὗτοι τήν λειτουργίαν εἰς σλαβικήν γλώσσαν εἰς τόν ναόν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, τήν δευτέραν ἡμέραν εἰς τόν ναόν τῆς Ἁγίας Πετρωνίλλης καί τήν τρίτην ἡμέραν εἰς τόν ναόν τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου. Κατόπιν ἐτέλεσαν σλαβιστί τήν λειτουργίαν τήν νύκτα ἐπί τοῦ ἁγίου τάφου εἰς τόν ναόν τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῶν ἐθνῶν Ἀποστόλου Παύλου.

Ἀς δούμε καί τήν ἐπιστολή του πάπα Ἀδριανού πρὸς τοὺς Σλάβους.

.....

Καί ἡμεῖς ἐχάρημεν σφόδρα καί διασκεφθέντες ἐπί τῆς καταστάσεως, ἀπεφασίσαμεν ν' ἀποστείλωμεν εἰς τὰς χώρας ὑμῶν τόν Μεθόδιον, τόν χειροτονηθέντα ὑφ' ἡμῶν, τόν υἱόν ἡμῶν, τέλειον ἐν τῷ πνεύματι καί ὀρθόδοξον ἄνδρα, ἵνα διδάξῃ ὑμᾶς, ὡς παρεκαλέσατε ἤδη, καί ἵνα **μετάφραση τὰ βιβλία εἰς τὴν γλώσσαν ὑμῶν** κατὰ τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, πλήρως μετὰ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας -δηλονότι μετὰ τῆς λειτουργίας- καί μετὰ τοῦ βαπτίσματος, ὡς ὁ Φιλόσοφος Κωνσταντῖνος εἶχεν ἤδη ἀρχίσει διὰ τῆς βοηθείας τῆς Θείας χάριτος καί τῆς ἐπικλήσεως τῆς μεσιτείας τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος. Ἐάν δέ καί ἄλλος τις δύναται ἀξίως καί ὀρθοδόξως νά ἐρμηνεύσῃ τὴν Γραφήν, τοῦτο θά εἶναι εὐλογημένον παρά τοῦ Θεοῦ καί ἡμῶν καί παρά πάσης τῆς καθολικῆς καί ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἵνα καί ὑμεῖς μανθάνετε εὐκόλως τὰς Θείας ἐντολάς.

Ἄλλ' ἐάν τις ἐκ τῶν διδασκάλων τῶν ἐρχομένων πρὸς ὑμᾶς προέρχεται ἐξ ἐκείνων οἵτινες κνήθουσι μόνον τὰ ὦτα καί ἀποστρέφουσιν ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ἀληθείας εἰς τὴν πλάνην, καί ἀρχίζει ὁ αὐθάδης ἄλλα νά διδάσκῃ καί **παραπλανᾷ, περιφρονῶν τὰς βίβλους τὰς γεγραμμένας εἰς τὴν γλώσσαν ὑμῶν, οὗτος πρέπει**

ν' αποκλεισθῆ ὄχι μόνον ἐκ τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἐπίσης καί ἐκ τῆς ἐκκλησίας, μέχρις ὅτου διορθωθῆ.

Βίος Κωνσταντίνου-Κυρίλλου

Βίος Μεθοδίου-Βίος Κλήμεντος Ἀχρίδος

ὑπό Ἰωάννου Ε. Ἀναστασίου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

Α.Π.Θ., τ. 12^{ος}, Θεσσαλονίκη 1967

Και ὅταν ἀργότερα φυλακίσθηκε ὁ ἅγιος Μεθόδιος γιὰ νὰ πεισθεῖ νὰ τελεί τὴν Λειτουργία στα Λατινικά καὶ τὸ κήρυγμα στα σλαβονικά, ἀπάντησε στὸν πάπα Ἰωάννη Η', ὅτι στὴν ἴδια κατανοητὴ γλῶσσα πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἡ διακονία τοῦ λόγου καὶ ἡ διακονία τῶν μυστηρίων ἀφοῦ ἡ οὐσιαστικὴ κατήχηση τοῦ λαοῦ γίνεται διὰ τῶν μυστηρίων καὶ τῶν λόγων τῆς Θεῆς Ευχαριστίας. Ὄταν ἡ ἀγνωστὴ γλῶσσα καθιστᾶ ἀκατανόητα τὰ μυστήρια καὶ δὲν ὑπάρχει δυνατότητα οὐσιαστικῆς συμμετοχῆς καὶ μετοχῆς, τότε τὸ ὅποιο κήρυγμα, ἀδυνατεῖ νὰ ἀντισταθμίσει αὐτὴ τὴν ἔλλειψη. Ἡ ἀναλογία χρόνου κηρύγματος-λατρείας κάνει κατάδηλο τὸ θέμα! Ἐτσι καὶ ὁ πάπας Ἰωάννης ὁ Η' (872-882) ἀντελήφθη τὸ ἀναγκαῖο καὶ σωστὸ τοῦ θέματος καὶ τὴν ἀδήριτη ἀνάγκη νὰ καταλαβαίνουν τὰ "παιδιά"-χριστιανοὶ τι λένε στὸν Πατέρα τους, γιὰ νὰ ὑπάρξει οὐσιαστικὴ σχέση καὶ εὐλόγησε τὶς μεταφράσεις καὶ τὴν χρῆση τῶν Σλαβονικῶν καὶ στὴν Θεῆς Λειτουργία. "Καὶ ἔτσι τὸ θέμα ἔληξε με ολοκληρωτικὸ θρίαμβο τοῦ ἁγίου Μεθοδίου".

A. Fliche – V. Martin

Histoire de l'Église, t. 6

L'Époque Carolingienne, p. 458-460

Β'. Ἡ περίοδος τῆς Τουρκοκρατίας.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐνστάση κατὰ τῶν μεταφράσεων με δικαιολογητικὴ τὴν κατάσταση τῆς Τουρκοκρατίας! Πολλοὶ λένε: δὲν χρειάστηκαν τότε μεταφράσεις, χρειάζονται σήμερα; Μία τέτοια τοποθέτηση εἶναι ἐσφαλμένη καὶ ἀνιστόρητη.

1. Το 1536, μόλις ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψη τῆς τυπογραφίας (1454) ἐκδίδει στὴν δημώδη γλῶσσα στὴν Βενετία ὁ Ἰωαννίκιος Καρτάνος ἓνα συμπῆλημα Γραφικὸ ἀναμειγμένο καὶ με ἄλλες διηγήσεις με τίτλο: "Παλαιὰ τε καὶ Νέα Διαθήκη ἦτοι τό

ἄνθος καί τό ἀναγκαῖον αὐτῆς", που μέσα σε τριάντα χρόνια μέχρι το 1567 κάνει έντεκα εκδόσεις. Δωδέκατη έκδοση δημοσιεύθηκε το 2000 στην Θεσσαλονίκη από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

2. Κατόπιν το 1638 στην Γενεύη ο Μάξιμος Καλλιουπολίτης με ευλογία του Πατριαρχείου εκδίδει την "Καινή Διαθήκη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ" εἰς ἀπλῆν διάλεκτον. Ὅπως γράφει στον πρόλογο το κάνει αυτό γιατί: "... εἶμαι χρεώστης εἰς ὄλους τους ἀδελφούς και περισσότερον εἰς τους ἀσθενεῖς και ἀμαθεῖς, οἱ ὅποιοι δεν δύνανται να γρικήσουν την θείαν Γραφήν, οὔτε καθεαυτούς ἀναγνώσκοντες οὔτε ἀκούοντες εἰς την Ἐκκλησίαν· καί τό κοινόν τῆς Ἐκκλησίας πάγει ὀλίγον κατ' ὀλίγον φθειρόμενον...".

3. Στα 1827 ὁ ἀρχιεπίσκοπος Εὐβοίας Γρηγόριος εκδίδει στην Κέρκυρα το Ευαγγέλιο "Ἡ Καινή Διαθήκη τοῦ Κυρίου καί Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Δίγλωττος τουτέστι Γραικική καί Ἀλβανητική, Κορφοί 1827" σελίδες 830. Ὅλο στα αρβανίτικα με ελληνικούς χαρακτήρες [Γιαν. Γκίκα: Οι αρβανίτες και το αρβανίτικο τραγούδι στην Ελλάδα. Χ.Ε. (έρευνα στην νότια Εὐβοία)].

Παραλλήλως ἀπό ετών εκδιδόντουσαν βιβλία λειτουργικά στα τουρκικά και τα καραμανλίδικα (τουρκικά γραμμένα με ελληνικούς χαρακτήρες), ενώ τρεις ναοί στην Κωνσταντινούπολη και πολλοί στην Ανατολή τελούσαν τις ακολουθίες και την Ευχαριστία στα τουρκικά!

4. Και ερχόμαστε μέσα ἀπό την... "μισγάγκεια" αντιλήψεων και ιδεολογικών ρευμάτων του δευτέρου μισού του 19^{ου} αἰώνα στην πολυθρύλητη υπόθεση των Ευαγγελικών. Μια υπόθεση για τους εκκλησιαστικούς, ενός ιερού ταμπού και για τους αδιάφορους, μια ἀπόδειξη ὅτι οι υπεύθυνοι της Εκκλησίας ζουν στον κόσμο τους! Ας την δούμε δι' ὀλίγων.

Ἡ ευσεβέστατη βασίλισσα Ὀλγα επισκεπτόμενη τους τραυματίες του αποτυχόντος πολέμου του 1897, ὅταν τους πρόσφερε το Ευαγγέλιο δεχόταν μονίμως την αντίρρηση: δεν καταλαβαίνω την γλώσσα! Ανέθεσε λοιπόν στην Ιουλία Σωμάκη να μεταφράσει το Ευαγγέλιο για τέτοιου είδους ανάγκες και ζήτησε ἀπό τον ἀρχιεπίσκοπο Προκόπιο την ἔγκριση της

μεταφράσεως. Το θέμα παρεπέμφθη στην Ιερά Σύνοδο. Όμως εκ παραλλήλου ήδη από τις 9 Σεπτεμβρίου 1901 η εφημερίδα Ακρόπολις άρχισε να δημοσιεύει σε συνέχειες μετάφραση των Ευαγγελίων καμωμένη από τον λογοτέχνη Αλεξ. Πάλλη. Την μετάφραση του Αλεξ. Πάλλη αποδοκίμασε το Οικουμενικό Πατριαρχείο με συνοδικό έγγραφο (8.10.1901) του Ιωακείμ του Γ'. Ο Αλέξ. Πάλλης, (σαν να γνώριζε την απόκριση του αγ. Μάρκου Ευγενικού προς τον Πάπα¹) απάντησε στον Πατριάρχη το αυτονόητο: Υποδείξτε μου την αίρεση και την αμαρτία για να δεχθώ την απόρριψη και το επιτίμιο!

Απαντώντας έγραφε στον Πατριάρχη αυτός ο δημοτικιστής: "... οὐ γάρ δήπου Σέ λανθάνει, Παναγιώτατε, Πατέρα γε τῶν Ὁρθοδόξων ὄντα, ὅτι οὐχ οἶον λοιδορεῖν κοινῇ προσήκει, ἀλλ' οὐδ' ἐπιτιμᾶν τοῖς Σοῖς ἐν Χριστῷ τέκνοις, εἰ μή εἰ προνουθετήσας δῆλον τ' ἐποίησας, ᾧν ἠδίκησας πέρι. Ἄξιῶ Σε τοίνυν, Παναγιώτατε, διασαφῆσαι μοι τήν ἐμὴν ἀμαρτίαν, ἣ γοῦν τήν εἰς ἐμέ ἐπιτίμησιν κοινῇ ἀνελεῖν, ἐπειδή καί κοινῇ ἐπετίμησας...".

Αυτά, τα, επιεικώς, κωμικοτραγικά!

Υπάρχει άραγε σήμερα κανείς, που πιστεύει, ότι δεν θα ήταν καλύτερα τα εκκλησιαστικά μας πράγματα, αν όλοι οι στρατιώτες έπαιρναν στα χέρια τους ένα Ευαγγέλιο (όπως επιθυμούσε η βασίλισσα) σε κατανοητή γι' αυτούς γλώσσα;

Τα πολιτικά πάθη όμως και η θεολογική ευαισθησία... σε εθνικά θέματα (!) δημιούργησαν κοινωνική αναστάτωση της

¹ ...Εἶπεν οὖν ὁ πάπας λόγους πολλούς πρὸς τὸν Ἐφέσου· ἦν δέ ὁ σκοπὸς τῶν λόγων, ἵνα πεισθῇ καὶ αὐτὸς καὶ ἀκολουθήσῃ τῇ συνόδῳ καὶ στέρξῃ τὴν ἔνωσιν· εἰ δ' οὐ ποιήσῃ τοῦτο, πείσεται ὅπερ ἔπαθον καὶ οἱ ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις ἀπειθοῦντες, ὅτι καθηρέθησαν καὶ ὡς αἰρετικοὶ ἀπεκηρύχθησαν. Ἔδωκε δέ καὶ ὁ Ἐφέσου πρὸς τοὺς λόγους τοῦ πάπα ἀποκρίσεις ἱκανάς· περὶ δε τῆς ἀπειληθείσης αὐτῷ καταδίκης εἶπεν, ὅτι αἱ σύνοδοι κατεδίκάζον τοὺς μὴ πειθομένους τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' εἰς δόξαν τινὰ ἐναντίαν αὐτῆς ἐνισταμένους καὶ ταύτην κηρύττοντας καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμενους διὸ καὶ αἰρετικούς ἐκάλουν αὐτούς καὶ **κατεδίκάζον πρῶτον τὴν αἵρεσιν, εἶτα τοὺς ἀντεχομένους αὐτῆς**. Ἐγὼ δέ οὐ κηρύττω ἰδίαν μου δόξαν οὐδέ τι ἑκαινοτόμησα, οὐδέ ὑπὲρ ἀλλότριου τινὸς δόγματος καὶ νόθου ἐνίσταμαι, ἀλλ' εἰς τὴν ἀκραιφνῆ δόξαν τηρῶ ἑμαυτὸν,...

οποίας κατάληξη ήταν 8 νεκροί και 70 τραυματίες. Η κυβέρνηση Γ. Θεοτόκη έπεσε και ο αρχιεπίσκοπος Προκόπιος παραιτήθη.

Δύο χρόνια αργότερα το 1903 ο ποιητής Κωστής Παλαμάς γράφει δύο άρθρα στον "Νουμά" με τίτλο: "**Μεταφράζετε τούς αρχαίους**" στα οποία μεταξύ άλλων γράφει: "... Τολμῶ νά πῶ πώς κάθε φροντισμένη μετάφραση φέρνοντας πιό σιμά σέ μᾶς μιά μακρυσμένη ζωή,... μπορεί νά τῆς δώσει μιά ὄψη γνωριμότερη καί πλέον συμπαθητική, μιά ὄψη πού νά εἶναι τό ταίριασμα μαζί μιᾶς ἀχτίδας ἀπό τήν ὑπέρκαλη μορφή τοῦ πρωτοτύπου, καί μιᾶς λάμπης μέσα ἀπό τήν γύρω μας ψυχή". Τελειώνοντας τα άρθρα λέει ότι μια τέτοια προσπάθεια μετάφρασης: "... εἶναι ἕνα κέρασμα τοῦ πιό πολύτιμου ποτοῦ μέσα στό πιό ἀκριβό ποτήρι: **τήν ἀρχαία μας ποίηση μέσα στή νέα μας γλῶσσα!**"

Αυτά όμως για την τότε Εκκλησία ήταν... ψιλὰ γράμματα.

Ο εικοστός αιώνας πέρασε μέσα σε γλωσσικά σκαμπανεβάσματα. Ξεκίνησε, με την αυταπάτη των αντιλήψεων του Συνοδικού εγγράφου για τα Ευαγγελικά επεισόδια, (επί της εποχής του αρχιεπισκόπου Προκοπίου) στο οποίο γράφεται ότι: "...τῆς ἐθνικῆς δ' ἡμῶν γλώσσης ὄσημέραι προαγόμενης, καί βραδέως μέν ἴσως, ἀλλ' ἀσφαλῶς καί αἰσίως χωρούσης πρός τήν πάλαι αὐτῆς ἀκμήν καί τό μεγαλεῖον, οὐδεμία κατά μείζονα λόγον ὑφίσταται τανῦν ἀνάγκη, ἔνεκα ἐλαχίστων καί σχεδόν ἤδη ἀνεπαίσθητων διαφορῶν, νά ἀλλοιωθῇ ὁ ἀπ' αἰῶνων παραδεδόμενος ἡμῖν τύπος τῶν ὑψηλῶν καί θεοπνεύστων ἐπῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ἀπό δισχιλίων ἐτῶν βαθύτατα ἐγκολαφθεῖς εἰς τε τόν νοῦν καί τάς καρδίας ἡμῶν καί εἰς πάσας τάς ἐκδηλώσεις τοῦ θρησκευτικοῦ ἡμῶν βίου". Συνεχίσθηκε, με τις υποθέσεις του Διδασκαλείου του Βόλου (Δελμούζος 1907-1911). Πέρασε, στην δημοτική της γενιάς του '30. Οδηγήθηκε, στην αναζωπύρωση της χουντικής επιβολής της αστείας και ξύλινης καθαρευούσης, για να καταλήξει στην νομοθετική ρύθμιση-επιβολή, από ελεύθερη δημοκρατική Βουλή, της Δημοτικής ως της εθνικής γλώσσας, με μετάπτωση μετά από λίγα χρόνια (επιβολή κατά κυριολεξίαν) στην μονοτονική γραφή.

Γ'. Το πρόβλημα στις ημέρες μας.

Έχουν περάσει από τότε τριάντα πέντε ολόκληρα χρόνια. Τα σχολεία πλέον στην πραγματικότητα δεν διδάσκουν αρχαία. Η γλώσσα της Εκκλησίας ποιητική και με απαιτήσεις έγινε παντελώς ακατανόητη στους νεοέλληνες. Οι όντως γνωρίζοντες αρχαία ελληνικά είναι ελαχιστότατοι. Κάθε μέρα που περνά κάνει τα πράγματα χειρότερα.

1. Η πραγματικότητα αυτή καταγράφεται οδυνηρά σε διπλωματική εργασία για master στην Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ. (Η ομιλητική διάσταση του Πεντηκοσταρίου – Νεκ. Θάνος, 2008). Εκεί σε έρευνα με 438 μαθητές σχολικών βαθμίδων Γυμνασίου-Λυκείου, σε επαρχιακή πόλη, συναντάμε τα εξής δεδομένα:

Συχνότητα εκκλησιασμού 12,6% καθόλου
67,6% σπάνια
19,9% συχνά

Αυτοί λοιπόν οι μαθητές ρωτήθηκαν, με έντυπο κείμενο το οποίο τους δόθηκε, να αποδώσουν στη δημοτική εγγράφως τους τρεις αναγραφόμενους ύμνους: α) Αναστάσεως ημέρα... β) Τήν υπέρ ημών πληρώσας... και γ) Ότε καταβάς...

Οι απαντήσεις ήταν: 27,2% "λευκή κόλλα", 49,0% παράφραση, 21,7% κατά προσέγγιση, 2,1% απόδοση.

Τα ιλαροτραγικά της μεταφραστικής προσπάθειας ήταν απερίγραπτα, με αποθέωση την απόδοση της φράσης "το πανάγιον πνεῦμα" ως... το πνεύμα της Παναγίας!!! Ακόμη μεγαλύτερη δυσκολία συναντήθηκε στην απόδοση της φράσης "καί βοῶν τοῖς ἀγαπῶσι σε". Εδώ πολλές προσπάθειες απόδοσης άγγιξαν το όριο της φαιδρότητας, αφού η μετοχή "βοῶν" ταυτίστηκε με τη γενική πληθυντικού του ουσιαστικού "βούς" ή με το ουσιαστικό "βόας" (=φίδι)! [Αναφέρουμε ενδεικτικά τις πιο χαρακτηριστικές: "Και τα βόδια σε αγαπούν" (αγόρι Α' Γυμνασίου), "και αγαπάει και τα βόδια" (κορίτσι Α' Γυμνασίου), "και τα βόδια τα αγαπώ" (κορίτσι Β' Γυμνασίου), "αγαπώντας εσένα τον βόα" (αγόρι Γ' Γυμνασίου), "και το φίδι θα τον αγαπήσει" (αγόρι Γ' Λυκείου)]. Στο τέλος της έρευνας ένα αγόρι τρίτης Γυμνασίου γράφει με κεφαλαία γράμματα: Αν και

μεταφράστηκε δεν βγαίνει νόημα. **Δεν καταλαβαίνω, κάντε τα στα νέα Ελληνικά!** (όπως παρ. σελ. 111).

Η πείρα όλων μας είναι, ότι απολύτως κανείς δεν έμαθε ποτέ αρχαία ελληνικά στο σχολείο. Λέγοντας "δεν έμαθε" δεν εννοούμε "δεν μάθαινε το μάθημα", οι καλοί μαθητές το μαθαίνουν! Όμως "ξέρω αρχαία ελληνικά" σημαίνει μπορώ να διαβάσω ένα αρχαίο κείμενο τόσο εύκολα όσο διαβάζω την εφημερίδα. Τα άλλα είναι σοφιστίες και εκ του πονηρού.

2. Παρ' όλα αυτά τα "παγκοίνως" γνωστά, πολλοί αδελφοί μας χριστιανοί, κληρικοί και λαϊκοί, αισθάνονται πως μια σύγχρονη μετάφραση δεν είναι μόνο αχρείαστη αλλά και επιζήμια! Δεν αντέχουν να βλέπουν λέξεις που δοκιμάστηκαν στο βάθος του χρόνου, και κατ' αυτούς καθιερώθηκαν από την χρήση, να αντικαθίστανται· είναι ασέβεια λένε! Θεωρούν ότι όλα είναι θέματα πίστεως! Αν έχεις πίστη δεν χρειάζεται να... καταλαβαίνεις!!

Η ιερή αλήθεια μοιάζει γι' αυτούς να χάνει την ιερότητα της, όταν έχει απεκδυθεί την γλωσσική γοητεία, με την οποία στολιζόταν επί μακρόν στη διάρκεια της λειτουργίας και των ακολουθιών και όταν έχει φορέσει την "καθομιλουμένη", δηλαδή την γλώσσα που μιλάνε οι άνθρωποι σε όλες τις υπόλοιπες εκφάνσεις της ζωής τους! Στο νηπιαγωγείο, στο σχολείο, στην δουλειά τους, στο μπαρ, στο δρόμο. Όμως ας είμαστε επιτέλους ειλικρινείς. Το μόνο είδος ιερότητας που μπορεί να χάσουν η Αγία Γραφή και η Θεία Λειτουργία και οι ακολουθίες με το να εκσυγχρονιστούν γλωσσικά, είναι ένα καθαρά τυχαίο, από τα χρόνια, είδος ιερότητας, που δεν είχαν ποτέ· ούτε για τους συγγραφείς της, ούτε για τους πρώτους αναγνώστες της!!

Η Καινή Διαθήκη στο πρωτότυπο ελληνικό κείμενο δεν είναι σε καμία περίπτωση ένα λογοτεχνικό έργο. Δεν είναι γραμμένη σε μια επίσημη εκκλησιαστική γλώσσα αλλά με τα ελληνικά που μιλούσαν τότε στην Ανατολική Μεσόγειο, αφού αυτά είχαν ήδη γίνει διεθνής γλώσσα και, επομένως, είχαν χάσει την αληθινή ομορφιά και επισημότητα τους. Στο πρωτότυπο κείμενο βλέπουμε τα ελληνικά να χρησιμοποιούνται από ανθρώπους που δεν τρέφουν κανένα αίσθημα θαυμασμού για τις ελληνικές λέξεις, αφού η ελληνική δεν ήταν η μητρική τους

γλώσσα. Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας άγιος Κύριλλος προσδιορίζοντας την ποιότητα αυτών των ελληνικών τα ονόμαζε "αγελαία γλώσσα"! Τα λόγια της Καινής Διαθήκης είναι γραμμένα σε στοιχειώδη ελληνικά, σε μια γλώσσα ξεριζωμένη, χρηστική, εμπορική.

Μας σοκάρει αυτό; Δεν θα έπρεπε να μας σοκάρει περισσότερο από ό,τι μας σοκάρει η Ενσάρκωση! Η ίδια Θεία Ταπείνωση που καθόρισε, ότι ο Θεός θα γίνει μωρό στο στήθος μιας χωριατοπούλας και αργότερα θα συλληφθεί από τους Ρωμαίους στρατιώτες σαν ένας πλανόδιος κήρυκας, όρισε επίσης ότι το όνομά Του θα γίνει γνωστό σε μια αγοραία, πεζή και άτεχνη γλώσσα. **Αφού μπορούμε "να χωνέψουμε" το πρώτο, τότε "θα χωνέψουμε" και το δεύτερο.**

Όταν πιστεύουμε πως η αλήθεια του Χριστού θα έπρεπε να παρουσιαστεί στον κόσμο με όλη την ομορφιά που θαυμάζουμε στην καθιερωμένη γλωσσική μορφή, απέχουμε τόσο πολύ από την αλήθεια, όσο απέιχαν και οι Εβραίοι που πίστευαν ότι ο Μεσσίας θα έπρεπε να ερχόταν σαν ένας μεγαλοπρεπής εγκόσμιος Βασιλιάς! **Η αληθινή ιερότητα, η αληθινή ομορφιά και το μεγαλείο της Καινής Διαθήκης (της ζωής του Χριστού δηλαδή) είναι άλλου είδους! Πολύ βαθύτερα!**

Ο λόγος της Γραφής δεν είναι Αποκάλυψη! Είναι λόγος για την Αποκάλυψη-Χριστό!

Η πίστη είναι **αυτοπαράδοση**. Υπερβαίνει την λογική χωρίς να αχρηστεύει την λογική.

Το δίλημμα **ΠΙΣΤΗ** ή **ΛΟΓΙΚΗ** είναι για τους ορθοδόξους γελοιότητα.

Η πίστη (εμπιστοσύνη) δεν ρυθμίζει θέματα λογικής και η Λογική δεν απαντά για την ποιότητα και το περιεχόμενο του τέλους του δρόμου της πίστεως.

ΛΟΓΙΚΑ βρίσκεις τον δρόμο.

Υπέρβαση της λογικής γίνεται για το Πρόσωπο του Χριστού όχι για τις συνθήκες.

Φυσικά η πίστη δεν είναι **αγνωστικισμός**, δεν είναι κατάργηση της σκέψης.

Αν δεν χρειαζόταν η Λογική, δεν θα υπήρχε η Θεολογία!

Το ΠΙΣΤΕΥΕ και μη ΕΡΕΥΝΑ, είναι η φρίκη που έχει αποκλείσει εκατομμύρια ανθρώπους από την Εκκλησία, γιατί αυτονόητα αρνούνται ναβλακεύουν!

Η έρευνα απαιτεί λογική. Η λογική είναι επεξεργασία δεδομένων.

Τί να ερευνήσεις όταν δεν καταλαβαίνεις; Το ερώτημα του Φιλίππου στον ευνούχο της Κανδάκης είναι συντριπτικό: **Γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;**

Πάντοτε στα θέματα πίστεως και λατρείας η πορεία ήταν: πρώτον **κατανόηση των λεγομένων ή γραφομένων και εν συνεχεία ερμηνεία τους!** Αν δεν υπάρχει το πρώτο τι να συζητήσουμε για το δεύτερο;

Το Μυστήριο της Πίστεως είναι η προσωπική βαθμίδα σχέσεως του κάθε χριστιανού με τον Χριστό.

Η διδασκαλία της Πίστεως είναι το κήρυγμα της Εκκλησίας για το πρόσωπο του Χριστού.

Πώς μπορεί κανείς να αγνοεί τα προβλήματα που βρίσκονται μπροστά στα μάτια όλων, όταν είναι ιερέας;

Το όλο θέμα και η όλη συζήτηση δεν μπορεί να έχει παρά μόνο ποιμαντική βάση. Δεν αγωνιά η Εκκλησία του Χριστού μαζί με τον Άγιο Ίδρυτή της, παρά μόνο, για την σωτηρία των ανθρώπων. Δεν την απασχολούν θέματα πολιτιστικά ή γλωσσικά. Δεν διακονεί ιστορικο-φιλολογικές ανάγκες και προτεραιότητες. Δεν άγχεται να σώσει γλωσσικά μορφώματα, σπουδαία και εντυπωσιακά καθ' εαυτά, αλλά δυσνόητα ή και ακατανόητα πλέον, τόσο, που εμποδίζουν αντί να διακονούν την σχέση με τον Χριστό. Ακόμη χειρότερα, δεν αυταπατάται η Εκκλησία του Χριστού, ούτε εθνοφυλετικά, ώστε να νομίζει ότι υπάρχει γλωσσικό σχήμα καλύτερο απ' όλα, ούτε οντολογικά, να δέχεται νεοπλατωνικές μαγικές διδασκαλίες για την δύναμη των λόγων.

Η δύναμη του λόγου του Θεού είναι το μυστήριο της εσωτερικής "παρέμβασης" του Χριστού στον φωτισμό της καρδιάς κάποιου. Όχι καθ' εαυτές (σαν συγκεκριμένος ήχος!!) δυναμοποιημένες λέξεις!!

Χωρίς κατανόηση της διδασκαλίας είναι αδύνατη η σχέση. Η Εκκλησία ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ μυστικιστικές εκδοχές και νέο-

πλατωνίζουσες εμπειρίες για αποδοχή του Χριστού. Αισθάνεται αποτροπιασμό όταν κληρικοί της ισχυρίζονται μαζί με τον Ιάμβλιχο ότι: "...η γλώσσα των ιερών εθνών είναι εύλογα προτιμότερη από τις διαλέκτους των άλλων ανθρώπων. Διότι, δεν διασώζεται ολόκληρο το νόημα όταν μεταφράζονται τα ονόματα, αλλά υπάρχουν κάποια ιδιώματα σε κάθε έθνος που είναι αδύνατο να σημειωθούν σε άλλη γλώσσα. Και, παρόλο που μπορείς να τα μεταφράζεις, δεν έχουν πλέον την ίδια δύναμη όταν μεταφράζονται".

Ιάμβλιχος, "Περί των Αιγυπτίων Μυστηρίων", 7, 5
εκδ. ΖΗΤΡΟΣ 2005

Αρνείται η Εκκλησία του Χριστού ότι το μυστήριο του Λόγου συναρτάται με τα "πτερόεντα ἔπεα". Διδάσκει μαζί με τους δύο άγ. Γρηγορίου ότι "ἐάν περί τά νοήματα συμφωνήσωμεν περί τὰς λέξεις οὐ διαφέρομαι". Είναι μυστήριο, δηλαδή απροσπέλαστο, ακατανόητο από την λογική, το γεγονός της αυτοπαράδοσης και αγάπης του Χριστού, που όμως εν συνεχεία, αυτό το μυστήριο, χρησιμοποιεί την λογική του ανθρώπου ως μέσο-υποζύγιο για να πορευτεί στην καθημερινότητα και να μεταφερθεί και σε άλλους. "Πῶς ἀκούσουσι χωρίς κηρύσσοντος;" (Ρωμ. 10, 14).

Λέτε να κήρυτταν οι απόστολοι σε γλώσσα άγνωστη; Τότε γιατί την Πεντηκοστή "ἕκαστος ἤκουε τῆ ἰδία διαλέκτῳ"; Και αν υπήρχε θέμα αντίθεσης ανάμεσα στην λογική και στο θαύμα, τότε δεν έφτανε το θαύμα της Πεντηκοστής;

Η εναλλαγή (=πολυμορφία) των γλωσσών για ποιόν έγινε; Δεν ήταν "οικονομία" της σωτηρίας των ακουόντων; Δεν στόχευε στο να γεννηθεί η πίστη μέσα τους; Πως θα γινόταν αυτό αν στους ακούντες η γλώσσα ήταν άγνωστη;

Η "διανομή" των γλωσσών καθόλου δεν εμπόδισε την ενότητα της πίστεως στην οποία καλεί ο Χριστός.

Η λύση της μεταφράσεως υπαγορεύεται από την ανάγκη ουσιαστικής επανασύνδεσης των πιστών με την δημόσια και κοινή προσευχή της Εκκλησίας.

Ἦδη για τα ελληνικά δεδομένα μεταφράζεται στην δημοτική ο Παπαρρηγόπουλος και ο Παπαδιαμάντης. Οι τραγωδίες στα αρχαία θέατρα φυσικά ανεβάζονται στη

δημοτική γλώσσα. Άλλωστε σ' όλες της τις γλωσσικές φάσεις και μορφές η Ελληνική παραμένει μία γλώσσα και είναι ... ρατσισμός η σειρά αξιολογικής διαβάθμισης των ιστορικών της μορφών. Αυτό ομολογούν ποιητές² (Οδ. Ελύτης) και γλωσσολόγοι (Γ. Μπαμπινιώτης).

Και από πλευράς θεολογικών εκδόσεων ήδη μέσα στο 2011 η αδελφότητα θεολόγων ΣΩΤΗΡ εξέδωσε την Καινή Διαθήκη του Π. Ν. Τρεμπέλα, με μεταγεγραμμένη στην δημοτική την ερμηνεία του αοίδημου καθηγητού!! "Η παρούσα μεταγλωττισμένη στη δημοτική γλώσσα ερμηνεία... είναι αποτέλεσμα αδήριτης και επιτακτικής ανάγκης", γράφουν στο Προλογικό σημείωμα, στο οποίο όμως τελειώνοντας διαβεβαιούν ότι θα συνεχίσουν να εκδίδουν και την καθαρεύουσα!!!

Είναι, λοιπόν, πλέον αδήριτη ανάγκη, όπως επισημαίνουν και οι της αδελφότητος ΣΩΤΗΡ, και δεν δημιουργεί κανένα θεολογικό ή λειτουργικό πρόβλημα, κάθε τέτοιου είδους προσπάθεια, αφού: "Δέν νομίζομεν ότι τό Εὐαγγέλιον συνίσταται ἀπό τούς λόγους τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλ' ἀπό τήν ἐννοίαν τῆς ὄχι εἰς τήν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' εἰς τόν μυελόν τῶν ὀστέων, ὄχι ἐπί τῶν φύλλων τῶν κηρυγμάτων, ἀλλ' εἰς τὰς ρίζας τῶν ἐννοιῶν" (Γ. Φλωρόφσκι, Ἁγ. Γραφή-Ἐκκλησία-Παράδοσις, σελ. 125).

Καταλάβαίνουμε λοιπόν ότι στην Εκκλησία τίποτε δεν "φυτρώνει" χωρίς ελευθερία! Από τότε, που ο Σταυρωμένος Αρχηγός της είπε εκείνο το αιώσιο: "ὅστις θέλει..."

² Αξίζει να έχει υπ' ὄψιν κανείς και σχόλιο για την μορφή της γλώσσας του Νομπελίστα Γ. Σεφέρη στην μετάφραση του έργου του T.S.Eliot "Φονικό στην Εκκλησία". Γράφει:

*Πρέπει να σημειώσω πως μ' απασχόλησε πολύ το ζήτημα του γλωσσικού τύπου που θα χρησιμοποιούσα στη μετάφραση αυτού του μέρους ή και σε άλλες ανάλογες περιπτώσεις εκκλησιαστικών κειμένων. Θα ξάφνιζα ίσως λιγότερο αν διάλεγα μια ψευτοκαθαρεύουσα - θα ήταν η χειρότερη λύση - ή αν κατάφευγα στην απομίμηση σοβαρότερων θρησκευτικών κειμένων, που δε μας λείπουν. Τούτο το τελευταίο το ζύγισα πολύ περισσότερο. Η αγγλικανική έκφραση έχει, θα έλεγε κανείς, μια συμπεριφορά «δημοτική», είναι ποτισμένη από τη μετάφραση των Γραφών που είναι το θεμέλιο της αγγλικής λογοτεχνίας. Α.χ. μια φορά που συζητούσα μ' έναν ανώτερο και εξαιρετικά μορφωμένο αγγλικανό κληρικό που μου είχε θέσει τούτο το ερώτημα: «**Και πως ο λαός σας νιώθει τον λόγο του Κυρίου μας;**» Ομολογώ πως δεν μπόρεσα ν' απαντήσω. Έτσι, προτίμησα να μεταχειριστώ την κοινή δημοτική που γράφω. Όλα τα άλλα μου φάνηκαν σαθρά τεχνάσματα. (σελ. 115)*

ερμηνεύοντας, το τί εννοεί, με την παραβολή του πατέρα και των δυο γιων του, που τους έστειλε να δουλέψουν στο "αμπέλι" του, και κάνοντας απαράβατη προϋπόθεση ελευθερίας για την σχέση μαζί Του, την κραυγάζουσα σιωπή και "απουσία" Του· κάθε επιβολή, έχει "όσμήν" δαιμονικής αμαρτίας.

Η τοποθέτηση του Γαμαλιήλ είναι λυδία λίθος για τα αμφισβητούμενα θέματα, αρκεί όλες οι απόψεις να είναι ελεύθερες.

Δεν υπάρχει "υποχρεωτικό" καλό ούτε αναγκαστική ευρυθμία. Και οι Κανόνες των Συνόδων και τα επιτίμια, "οδοδείκτες" ορίων και μέσα θεραπείας ήταν, για τους ελεύθερα αποδεχομένους αυτά.

Πολύ περισσότερο ισχύουν όλα τα παραπάνω για θέματα που δεν αφορούν δογματική διδασκαλία αλλά ήθος και τρόπο. Εν προκειμένω, κάθε τοπική Εκκλησία ας δουλέψει το θέμα όπως νομίζει, ότι είναι ποιμαντικώς συμφέρον.

Τα "πρόβατα" της Εκκλησίας είναι λογικά και η ανταπόκρισή τους θα προσδιορίσει την πορεία του θέματος. Δεν γίνεται να έχουμε τον λαό μας κριτήριο, ακόμα και για θέματα διδασκαλίας πίστεως και συγχρόνως να θέλουμε να του κανονίσουμε σε τι γλώσσα θα προσεύχεται!

Ας αποφορτίσουμε το θέμα από εντάσεις και ύβρεις και απολυτότητες. Ας σεβαστούμε την διαφορετική ποιμαντική επιλογή του άλλου.

Ας μη ξεχνάμε,

πρώτον: ότι «Η αγάπη του Θεού είναι περισσότερο μυστηριώδης απ' όσο γνωρίζουμε. Εκείνος αφήνει, στα χέρια και στην κρίση των ανθρώπων, πολύ περισσότερες επιλογές, απ' ό,τι εμείς πιστεύουμε και είναι πάντοτε παρών ακόμα και "έν τῇ σιωπῇ Του"».

(Μ. Σκορτσέζε, Εισαγωγικό σημείωμα
στο βιβλίο του Σιουσακού Έντο: ΣΙΩΠΗ
Εκδόσεις Καστανιώτης)

και **δεύτερον:** Εξουσία και Μυστικισμός πάνε στην κηδεία της ελευθερίας αγκαζέ!

Σας ευχαριστώ.